

# Облікова картка дисертації

## I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000458

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 17-01-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:



## II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Монсевич Віолета Вікторівна

2. Violeta Monsevyich

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія і археологія

Дата захисту: 16-02-2024

Спеціальність за освітою: Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

### **III. Відомості про організацію, де відбувся захист**

**Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради):** ID 4794; ДФ  
26.850.028

**Повне найменування юридичної особи:** Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

**Код за ЄДРПОУ:** 02214142

**Місцезнаходження:** вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство культури України

**Ідентифікатор ROR:**

### **IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію**

**Повне найменування юридичної особи:** Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

**Код за ЄДРПОУ:** 02214142

**Місцезнаходження:** вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство культури України

**Ідентифікатор ROR:**

### **V. Відомості про дисертацію**

**Мова дисертації:** Українська

**Коди тематичних рубрик:** 18.31.15, 18.31.31.13, 18.31.31.09, 18.07.21

**Тема дисертації:**

1. Становлення та розвиток батально-історичного живопису київської академічної школи другої половини ХХ – початку ХХІ століття
2. Formation and development of battle-historical painting of the Kyiv academic school of the second half of the 20th - beginning of the 21st century

**Реферат:**

1. Дисертація присвячена питанню становлення і розвитку батально-історичного живопису київської академічної школи другої половини ХХ – початку ХХІ століття та виявленню загальних тенденцій, обумовлених суспільно-історичними та культурно-мистецькими процесами, що відбувалися як в загальносвітовому контексті, так і на вітчизняних теренах. Фокус означеної проблематики зосереджено на діяльності закладу вищої художньої освіти Київського державного художнього інституту – нині Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури, що має більш ніж столітній період, протягом якого закладалися підвалини становлення та розвитку українського мистецтва, його шкіл. Серед іншого вирізняється своєю професійністю та знаністю в Україні і світі київська академічна школа живопису, в межах якої ми можемо виділити як окремий предмет дослідження батально-історичний живопис, який слугує

важливою складовою художньої культури, історичної інтерпретації подій, оцінки їх значимості, а також глибоко мистецьким опертям у актуалізації і популяризації української історії, її культури, вихованні патріотизму та збереженні і утвердженні національно-культурної ідентичності. Період другої половини ХХ – початку ХХІ століття характеризується складними процесами в розвитку культури і мистецтва, що відобразилося у впровадженні методу соціалістичного реалізму в ідеологічно обґрунтовану художню культуру, естетичний канон і визначене коло рекомендованих тем для образного втілення в мистецтві. Київська академічна школа батально-історичного живопису має глибоку художню традицію, зумовлену історико-культурними та мистецькими обставинами його створення та розвитку. Риси національного жанру трансформувалися в загальний стиль, який виділявся на тлі мистецьких досягнень мистецьких шкіл інших країн. Складні соціальні зміни, політичні потрясіння та військові конфлікти зазвичай стають тлом і умовами розвитку батально-історичного живопису, коли перед мистецтвом постає завдання пробудження історичної пам'яті, національної свідомості та утвердження думки про цінність і значення героїчної історії. країна та її народ. Тому до історичного жанру належать живописні твори, присвячені визначним подіям минулого та зображують життя, образи та побут людей того часу. Важливу роль у виникненні історичного батального живопису та жанру в цілому відіграли безпосередньо вищі навчальні заклади, при яких існували спеціалізовані творчі майстерні, де формувалися школи майстрів історичного живопису, які в цілому відображали тенденції та напрями розвитку українського образотворчого мистецтва. У зв'язку з цим живописна традиція історико-батального спрямування, започаткована в Київському художньому інституті (нині – Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури), була одним із визначальних факторів у формуванні тематичного розмаїття, художньої образності та стилістики творів. Ключові слова: батально-історичний живопис, київська академічна школа, Київський державний художній інститут, Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, художня культура, тематична картина, ідеологізація, соцреалізм, культурно-історичні процеси, російсько-українська війна, історичний живопис.

2. The dissertation is devoted to the question of the formation and development of the battle-historical painting of the Kyiv academic school of the second half of the 20th – beginning of the 21st century and to the identification of general trends caused by socio-historical and cultural-artistic processes that took place both in the global context and on domestic grounds. The focus of this issue is on the activities of the institution of higher art education of the Kyiv State Art Institute – now the National Academy of Fine Arts and Architecture, which has more than a hundred years of history, during which the foundations of the formation and development of Ukrainian art and its schools were laid. Among other things, the Kyiv Academic School of Painting stands out for its professionalism and knowledge in Ukraine and the world, within which we can single out as a separate subject of research battle-historical painting, which serves as an important component of artistic culture, historical interpretation of events, assessment of their significance, as well as deeply artistic based on actualization and popularization of Ukrainian history, its culture, education of patriotism and preservation and affirmation of national and cultural identity. The period of the second half of the 20th century – the beginning of the 21st century is characterized by complex processes in the development of culture and art, which was reflected in the introduction of the method of socialist realism into an ideologically grounded artistic culture, an aesthetic canon and a defined circle of recommended themes for figurative embodiment in art. Indeed, socialist realism functioned as a form of new academicism in which gender definitions took on ideological content and brought aesthetics and politics closer together. The main narrative and aesthetic concept of Soviet art became the heroic-revolutionary theme and the theme of selfless work for the benefit of the “communist future”. From the mid-1950s to the mid-1960s, there was a change in the prevailing rules of fine art towards the heroization of revolutionary themes and its representatives for the war and post-war period, which led to the formation of a new artistic meta-plot, which for a long time was the dominant historical genre. Under these conditions, all the plots of such paintings were subordinated to the officially recognized canon of heroes of the Soviet version of the war, and any individual interpretation of the events of the war was inadmissible, as it contradicted the main line of the Soviet. Throughout the 20th century, under the influence of national recovery at the beginning, during the war, in the post-war period and in the second half of the war, he played an important role in the formation of historical battle painting. Representatives of the Ukrainian

school of historical battle painting V. Puzyrkov, V. Odaynyk, O. Lopukhov, V. Poltavets, H. Melikhov, S. Otroshchenko, S. Grigoriev and others made a significant contribution to the development of the fine arts of Ukraine, giving worthy students who develop the battle-historical genre and highlight historical topics already in the days of independent Ukraine – M. Guida, A. Serebryakov, M. Duzynekevich, V. Shulga, A. Lomovskyi, A. Orlyonov, V. Babak, O. Guida-Poltavets and many others. It was revealed that at the turn of the 20th – 21st centuries, the development of battle-historical painting was characterized by a stronger desire for the historical past of Ukraine. The beginning of the Russian armed aggression and the full-scale invasion of Ukraine influenced the activation and elevation of the development of historical painting, which was reflected in a number of works by modern artists and representatives of the Kyiv academic school of painting: V. Shereshevsky, O. Karpenko, I. Voloshina, who in their works highlight heroism and courage of Ukrainians in the fight against the enemy. Keywords: battle-historical painting, Kyiv academic school, Kyiv State Art Institute, National Academy of Fine Arts and Architecture, artistic culture, thematic painting, ideologizing, socialist realism, cultural-historical processes, Russian-Ukrainian war, historical painting.

### **Державний реєстраційний номер ДіР:**

**Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:** Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

**Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:** Не застосовується

**Підсумки дослідження:** Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

### **Публікації:**

- Монсевич В. В. Культурно-мистецьке середовище у формуванні київської школи батально-історичного живопису другої пол. ХХ ст. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. Вернадського. Історичні науки. 2021. Том 32 (71). № 4. С. 309–314. DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2021/4.45>
- Монсевич В. В. Розвиток тематичної картини в історико-батальному живописі України другої половини ХХ століття. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип 49. Том 1. С. 39–44. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/49-1-6>
- Монсевич В. В. Спадкоємність художньої традиції у розвитку українського історичного живопису другої половини ХХ ст. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. Вернадського. Історичні науки. 2022. Том 33 (72). № 1. С. 205–210. DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2022/1.30>
- Монсевич В. В. Українська військова історія у батальному живописі Андрія Серебрякова. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип 51. С. 61–46. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-8>
- Монсевич В. В. Розвиток історичного жанру крізь призму ідеологізації художньої культури. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2021. № 7 (43). Vol. 1. С. 89–93. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.7.1.14>
- Монсевич В. В. Еволюція українського станкового рисунку кінця ХХ – початку ХХІ століття. Художня культура і мистецька освіта: традиції та сучасність: Зб. матеріалів Міжн. наук.-творч. конф., Київ, 20–21 листопада 2018 р. Київ : НАКККіМ, 2018. С. 135–137.
- Монсевич В. В. Полікультурність як тенденція розвитку сучасної художньої освіти. Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та магістрів «Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір», НАКККіМ, Київ 5–6 грудня 2019. С. 18–19.
- Монсевич В. В. Образотворче мистецтво як важіль для освітніх інновацій в історичному контексті. V Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених: «Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених», Одеса, 15 листопада 2019. С. 282–283.

- Монсевич В. В. Батально-історичний жанр у творчості В. Шаталіна. IV Міжнародна наукова конференція молодих вчених, аспірантів та магістрантів «Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір», 3-4 листопада 2020. Київ: НАКККиМ. С. 23-24.
- Монсевич В. В. Живописні практики майстерні Михайла Гуйди. International scientific conference «Interaction of culture, science and art in terms of moral development of modern European society» : conference proceedings, December 28-29, 2021. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2021.С. 108-110. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-178-7-27>
- Монсевич В. В. Історично-мілітарна тематика в сучасному українському живописі. Новітні дослідження культури і мистецтва: пошуки, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / М-во культ. України та інформ. політики ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. ; Наук. тов. студ., асп., доктор. і молод. вч. (Київ, 18 травня 2023 р.). Київ : НАКККиМ, 2023. С. 85-86.

**Наукова (науково-технічна) продукція:**

**Соціально-економічна спрямованість:**

**Охоронні документи на ОПВ:**

**Впровадження результатів дисертації:** Впровадження не планується

**Зв'язок з науковими темами:** 0118U000632

## **VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Денисюк Жанна Захарівна

2. Zhanna Denysyuk

**Кваліфікація:** д. культ., доцент, 26.00.01

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-0833-2993

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:** Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

**Код за ЄДРПОУ:** 02214142

**Місцезнаходження:** вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство культури України

**Ідентифікатор ROR:**

## **VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів**

**Офіційні опоненти**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Майстренко-Вакуленко Юлія Вячеславівна

2. Yuliya V. Maystrenko-Vakulenko

**Кваліфікація:** к. мист., доц., 17.00.05

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-9796-7781

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:** Національний авіаційний університет

**Код за ЄДРПОУ:** 01132330

**Місцезнаходження:** проспект Любомира Гузара, буд. 1, Київ, 03058, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Пекарчук Володимир Михайлович

2. Volodymyr M. Pekarchuk

**Кваліфікація:** д.і.н., професор, 07.00.01

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:** Пенітенціарна академія України

**Код за ЄДРПОУ:** 08571788

**Місцезнаходження:** вул. Гонча, буд. 34, Чернігів, Чернігівський р-н., 14000, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство юстиції України

**Ідентифікатор ROR:**

**Рецензенти**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Філіна Тетяна Вікторівна

2. Tetyana Filina

**Кваліфікація:** к. і. н., доц., 26.00.01

**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-0685-8177

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:** Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

**Код за ЄДРПОУ:** 02214142

**Місцезнаходження:** вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство культури України

**Ідентифікатор ROR:**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Литвин Сергій Харитонович
2. Serhii K. Lytvyn

**Кваліфікація:** д. і. н., професор, 07.00.06

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:** Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

**Код за ЄДРПОУ:** 02214142

**Місцезнаходження:** вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

**Форма власності:** Державна

**Сфера управління:** Міністерство культури України

**Ідентифікатор ROR:**

## VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові  
голови ради**

Карпов Віктор Васильович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові  
головуючого на засіданні**

Карпов Віктор Васильович

**Відповідальний за підготовку  
облікових документів**

Терещенко А. С.

**Реєстратор**

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є  
відповідальним за реєстрацію наукової  
діяльності**



Юрченко Тетяна Анатоліївна